

POSTILAIN UUDISTAMISTA KOSKEVA HALLITUKSEN ESITYS (HE 58/2022 VP)

LIIKENNE- JA VIESTINTÄVALIOKUNTA

JAKELUYHTIÖ SUOMI OY / 24.5.2022

YLEISIÄ HUOMIOITA HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ

- JYS pitää hyvänä, että postilain uudistustarpeita arvioidaan säännöllisesti, koska kirje- ja muun postin väheneminen ja digitalisaation lisääntyminen vaikuttavat laajasti jakelumarkkinaan ja sillä toimiviin yrityksiin
- Postilain tämänkertaiset muutosesitykset perustuvat keskeisesti tarpeeseen tukea Posti Oy:n toimintaedellytyksiä yleispalvelun tarjoajana muuttuvassa toimintaympäristössä
- JYS pitää tärkeänä, että arvioitaessa postilain muutostarpeita huomiota kiinnitetään Posti Oy:n intressien ohella postilain keskeisenä tavoitteena olevaan pyrkimykseen edesauttaa kilpailun syntymistä ja kustannustehokkaiden jakelupalveluiden kehittymistä postinsaajien ja -lähettäjien hyväksi – Posti Oy on edelleen ylivoimaisesti suurin postiyritys ja se kykenee omilla päätöksillään ja hallussaan olevilla tuotannontekijöillä rajaamaan muiden postiyritysten kilpailuedellytyksiä. JYS:n kokemuksen mukaan Posti Oy myös käytännössä toimii näin
- Vaikka JYS pitääkin käsillä olevassa hallituksen esityksessä esitettyjä muutoksia postilakiin pääosin kannatettavina, edellä mainittuja vaikutusarviointeja ja nimenomaan koko jakelumarkkinan toimintaedellytysten turvaamisen huomioivia perusteluita ei hallituksen esityksestä ole löydettävissä

➢ JYS toivoisi hallituksen esitykseen lisättäväksi em. vaikutusarviointeja ja perusteluita

JAKELUYHTIÖ SUOMI

YLEISPALVELUVELVOITTEEN MUUTTUMINEN KOLMIPÄIVÄISEKSI (17 §)

- JYS pitää yleispalveluvelvoitteen muuttamista kolmipäiväiseksi hyväksyttävänä
- JYS on lausunut asiassa aiemmin, että yleispalveluvelvoitetta kevennettäessä on tärkeää turvata, että Posti Oy ei käytä sille koituvia kustannussäästöjä epäasiallisesti hyväkseen kilpailluilla markkinoilla, kuten yrityspostin ja aikakauslehtien jakelussa
- JYS pitää tärkeänä, että jälkikäteisen viranomaisvalvonnan ohella myös lainsäädäntö velvoittaisi Posti Oy:tä allokoimaan eri jakelupalveluihinsa liittyvät kustannukset asianmukaisesti kullekin tuotteelle reilun kilpailun mahdollistamiseksi
- ➢ JYS toivoisi hallituksen esitykseen lisättäväksi vähintäänkin toteamuksen em. Posti Oy:n toimintavelvoitteesta

YLEISPALVELUN TARJOAJAN ILMOITUSVELVOLLISUUS (17 §)

- Vuoden 2021 lopussa lausuntokierroksella olleessa hallituksen esitysluonnoksessa Posti Oy:lle asetettiin velvollisuus ilmoittaa keräily- ja jakelupäivistään 6 kk etukäteen. Nyt lausuttavana olevassa hallituksen esityksessä Posti Oy:llä olisi ainoastaan (ajallisesti määrittämätön) tiedottamisvelvollisuus keräily- ja jakelupäivistään. Määräajan poistamista ei ole tarkemmin perusteltu
- JYS pitää tärkeänä, että Posti Oy:n jakelupäivistä riippuvaiset markkinatoimijat, kuten aikakauslehdet ja muut jakeluyritykset, saisivat tiedon Posti Oy:n jakelupäivämuutoksista riittävän hyvissä ajoin etukäteen kyetäkseen mukauttamaan omaa toimintaansa niiden johdosta

➢ JYS toivoisi, että postilakiin palautettaisiin luonnosvaiheessa esitetty kuuden kuukauden etukäteinen ilmoitusaika Posti Oy:n keräily- ja jakelupäivistä ja niiden muutoksista

HANKINTAMENETTELYSTÄ LUOPUMINEN (17 §)

- JYS katsoo, että Posti Oy:n velvollisuutta kilpailuttaa haja-asutusalueiden jakelua ei ole hallituksen esityksen mukaisesti tarkoituksenmukaista poistaa, vaan hankintamenettelyä kehittämällä olisi mahdollista saada jakeluratkaisuihin tehokkuutta ja innovaatioita

- HE:n mukaan ”hankintamenettely on tuonut mukanaan uusia hallinnollisia velvollisuuksia ja kustannuksia yleispalvelun tarjoajalle, kilpailutukseen osallistuneille jakeluyrityksille sekä Liikenne- ja viestintävirastolle. Hankintamenettelylle asetetuista tavoitteista ja vuosittaisesta toteuttamisesta huolimatta haja-asutusalueille ei ole syntynyt uusia liiketoimintamalleja, eikä uusia toimijoita ole tullut jakelumarkkinoille. Myöskään jakelukustannukset tai jakelusta perittävät hinnat eivät ole merkittävästi alentuneet hankintamenettelyn käyttöönoton myötä.”

- JYS katsoo, että hankintamenettelyn tavoitteena olevien hyötyjen saavuttamisen kannalta keskeistä on, miten ja missä laajuudessa Posti Oy toteuttaisi kilpailutusvelvoitteensa. Hankintamenettelyihin tulisi sisällyttää jakelutuotteita siinä laajuudessa, että sekä tuotteet että niiden volyymit mahdollistavat kannattavan jakelutoiminnan ja siten aidon kilpailun syntymisen. Myös kilpailutettavien maantieteellisten alueiden tulisi muodostaa mielekkäitä kokonaisuuksia. Pelkästään lukumäärältään verrattain vähäisten yleispalvelutuotteiden kilpailuttaminen ei oletettavasti motivoi tehokkaimmin uusien palvelukonseptien kehittämiseen

➢ JYS toivoisi, että hallituksen esityksessä arvioitaisiin järkevän laajuisen ja uusiin jakeluratkaisuihin kannustavan hankintamenettelyn mahdollisuutta. Sellainen puuttuu hallituksen esityksestä kokonaan

YLEISPALVELUN HINNOITTELU (26 §)

- JYS pitää kannatettavana, että yleispalvelutuotteiden hinnoittelussa sallittu kohtuullinen kate laskettaisiin erikseen kunkin yksittäisen yleispalveluun kuuluvan tuotelajin sisältämän katteen osalta
- JYS huomauttaa, että HE:ssä ei ole käsitelty aitoa riskiä siitä, että Posti Oy ristiinsubventoisi yleispalvelutuotteista saamillaan tuotoilla kilpailtuja liiketoimintojaan
- JYS pitää yleispalvelutuotteiden hinnoittelun tason ohella olennaisena sitä, että Posti Oy allokoi eri tuotteidensa kustannukset asianomaisille tuotteille läpinäkyvästi, oikeudenmukaisesti ja oikein. Tämä tukisi kilpailun kehittymistä ja säilymistä kilpailluilla jakelumarkkinoilla
- ➢ JYS toivoisi, että edellä tarkoitettu kulujen allokointivelvollisuus säädettäisiin postilaissa tai ainakin huomioitaisiin hallituksen esityksessä, jotta asia ei jää usein hitaan ja kustannustehottoman jälkikäteisen viranomaisvalvonnan varaan

POSTINUMEROJÄRJESTELMÄ (37 §)

- JYS katsoo, että toisin kuin HE:ssä on esitetty, postinumerojärjestelmän hallinnointi olisi tarkoituksenmukaista siirtää Posti Oy:ltä toimivaltaiselle viranomaiselle
- HE:n perusteluissa mainittu siirron hallinnollinen raskaus ja uudet kustannukset eivät ole JYS:n käsityksen mukaan niin merkittäviä, että ne ylittäisivät objektiivisesta postinumerojärjestelmän hallinnoinnista koko jakelumarkkinan kehittymiselle koituvat hyödyt
- Postinumerojärjestelmän hallinnointi antaa Posti Oy:lle mahdollisuuden optimoida jakelutoimintaansa kilpailua rajoittavalla tavalla esim. sisällyttämällä postinumeroalueisiin sellaisia haja-asutusalueita, joilla se ei kohtaa kilpailua ja sitomalla jakelupalveluita tarvitsevat asiakkaat siten yhä enemmän omiin jakelupalveluihinsa. Tätä JYS:n aiemmassa lausunnossaankin esiin nostamaa seikkaa ei ole arvioitu HE:ssä lainkaan

➢ JYS toivoisi, että postinumerojärjestelmän hallinnoinnin siirtoa Posti Oy:ltä viranomaistaholle harkittaisiin vielä

JAKELUYHTIÖ SUOMI

JAKELUSSA KÄYTETTÄVÄT LAITTEET JA RAKENNELMAT (39 §)

- JYS kannattaa postilaatikon sijaintitietojen luovuttamisvelvollisuutta Posti Oy:ltä muille postiyrityksille, mutta luovutuksen tulisi olla kaikilta osin maksutonta
- HE:n mukaan Posti Oy:llä olisi velvollisuus luovuttaa postilaatikon osoitetiedot maksutta, mutta postilaatikoiden tarkkojen sijaintikoordinaattitietojen luovuttamisesta Posti Oy voisi periä muilta postiyrityksiltä kohtuullisen maksun kustannustensa kattamiseksi. Tarkkojen sijaintikoordinaattitietojen luovuttaminen tulisi toteuttaa ”kustannusperusteisella hinnalla sekä avoimin ja syrjimättömin ehdoin”
    - HE poikkeaa HE-luonnoksesta siltä osin kuin Posti Oy:llä olisi oikeus periä maksu tarkkojen sijaintikoordinaattien toimittamisesta.
- JYS katsoo, että postilaatikoiden sijaintikoordinaattien hinnoittelu jää hallituksen esityksen perusteella tarpeettoman avoimeksi ja on omiaan heikentämään muiden postiyritysten mahdollisuutta kilpailla tehokkaasti Posti Oy:n kanssa

➢ JYS toivoisi, että muilla postiyrityksillä olisi oikeus saada myös postilaatikoiden sijaintikoordinaatit maksutta

TOIMITUSEHDOT (41 §)

- JYS pitää kannatettavana muutosehdotusta, jonka mukaan postiyritysten toimitusehtojen ja hinnastojen julkistamisvelvollisuus koskisi vain yleispalvelutuotteita
- JYS toteaa kuitenkin, että Posti Oy:llä on yleispalvelutuotteiden ohella useita muita jakelutuotteita, joissa sillä on määräävä markkina-asema ja joita koskevien hinnastojen ja toimitusehtojen tulee siten olla tasapuolisia, syrjimättömiä ja läpinäkyviä
- ➢ JYS toivoisi hallituksen esityksessä todettavan nimenomaisesti, että hinnastojen ja toimitusehtojen julkistamisvelvollisuuden rajaaminen postilaissa yleispalvelutuotteisiin ei rajoita kilpailulainsäädännön asettamia velvollisuuksia hinnastojen ja toimitusehtojen julkaisuun ja soveltamiseen liittyen

LOKERIKKOJAKELU

- Lokerikkojakelun laajentamista ei ole käsitelty HE:ssä eikä lakiin esitetä tähän liittyviä täsmennyksiä

➢ JYS toivoo, että lokerikkojakeluun liittyvää keskustelua jatketaan ja asia huomioidaan tulevissa postilain muutoshankkeissa. Lokerikkojakelu johtaisi luukkujakelua pienempiin jakelukustannuksiin ja edesauttaisi siten jakelutoiminnan säilymistä ja jakeluhintojen pysymistä kohtuullisina. Lokerikkojakelu mahdollistaisi myös kookkaampien jakelutuotteiden turvallisemman jättämisen postinsaajan ulottuville tilanteessa, jossa hän ei ole vastaanottamassa lähetystä sitä toimitettaessa